

C V E T J E

z vertov sv. Frančiška.

Časopis za verno katoliško ljudstvo,
zlasti za ude tretjega reda sv. Frančiška.

S privoljenjem cerkvenih in redovnih oblasti
vrejuje in izdaja

P. Stanislav Skrabec,
mašnik frančiškanskega reda na Kostanjevici.

Vsebina 8. zvezka.

Sveti oče papež Leon XIII. občnemu shodu tretjega reda	225
Mesec oktober. Premišljevanja o življenju sv. Frančiška.	
Osmi dan	227.
Življenje častitljive Marije Krescencije Kavfbajrenske.	
IX. pogl. Učiteljica novinek	232.
X. pogl. Krescencija kot predstojnica	236.
Viri ali prvotni spisi življenja sv. Antona Padovanskega	240.
Tretji red sv. Frančiška je svet red	245.
Življenje častitljivega Simona Filipoviča, Bošnjaka (Dalje).	250.
Učenci učijo učenjaka	252.
Priporočilo v molitev	255.
Zahvala za vslišano molitev	256.

V GORICI.
Hilarijanska tiskarna.
1900.

Knjižne novosti.

A. Janežičeva Slovenska slovnica. Za srednje šole priredil dr. Jakob Sket, c. kr. profesor. Osmo, predelano izdaja. Mehko vezana 2 kroni 60 vinarjev; trdo vezana 3 krone. V Celovcu 1900. Tiskala in založila tiskarna Družbe sv. Mohorja.

Ker je sedma izdaja Janežičeve slovnice že lani pošla, je bilo treba nove, osme, ki jo je oskerbel, kaker prejšnjo, vedno pridni gospod dr. Sket. Kaker beremo na naslovnem listu, je ta izdaja predelana. „Predelal sem jo zelo“, mi piše gospod profesor. Upam, da mu ne bo neljubo, da naravnost navedem tudi nadaljne njegove besede: „V pravopisu sem se ravnal po Pleteršniku in po Vaših nasvetih in po Levčevem „Pravopisu“, kolikor je bilo do zdaj mogoče. V vseh stvareh nisem mogel sprejeti novih pravopisnih stvari, ker je marsikaj dvomljivo; in šola bodi konservativna in ne begaj učencev z oblikami, ki niso sploh v pisavi navadne. Jaz sem tedaj hodil srednjo pot, in upam, da nisem preveč grešil. Záme je bilo pač jako težavno, ker še ni boj pravopisni končan, in je marsikaj še „sub iudice.“ Moja knjiga naj služi le šolskim potrebam, in v tem oziru jo mislim bodele mogli priporočati“.

Jaz načela v teh besedah izražena rad podpišem. „Šola bodi konservativna“, za liberalizem in dekadentstvo že drugi skerbo, da ne bi tako! Seveda pa bodi šola konservativna le v tem, kar je dobro in pravo ali vsaj dvojljivo; neumno bi bilo zahtevati, naj konservira spoznane napake, če tudi iz navadne pisave še niso odpravljene popolnoma. Novotarij pa se naj le krepko brani, tudi če so videti na prvi pogled dobre in lepe; pozneje se kaj rado pokaže, da so bile zmote. Srednjega pota v tem pomenu se šola po pravici derži, ali da povem jasniše svojo misel, po pravici bi se ga imela deržati — v resnici se ga namreč naša šola, ali, da še določniše govorimo, večina naših učiteljev poslednja leta ni deržala. Tako se je bil vtepel tudi v Janežičevo slovnico — ne vem, kedaj in v katero od tretje poznejših izdaj prvič — krivi nauk, ki se še zdaj plodi po šolah in vbogi slovenščini žre koreninice ko prava „*phylloxera philologica vastatrix*“ — krivi nauk: „V pisnem jeziku se je ohranil prvotni in pravilni l; zatorej ga tudi v olikanem govoru vedno čisto in razločno izreku. Govori tedaj: dolg, rodilnik, delal itd., ne: dovlg, rodivnik, delav itd.“ — Hvale vredno je, da je dr. Sket v 8. izdaji opustil kategorični imperativ ter skuša objektivniše govoriti o tej stvari. Dotična opomba je zdaj taka:

„V olikanem govoru se trdi l izgovarja navadno kakor srednji t. j. nemški ali latinski l, n. pr. *dolg, žolna, jabolko; tkalec, poslušalec; dal, bil, sul, nesel, reke; topeš, mrzel.*“

Posebnega spomina vredna je tu beseda „navadno“ — torej ne vselej ali sploh! Olikan more biti slovenski govor tudi tak, kakeršen se v tej reči sploh sliši mej našim narodom. Pisatelj torej ničesar več ne predpisuje, temuč le konstatira nekak faktum. Seveda pa je z besedo „navadno“ preveč rečeno; tudi dandanašnji ta navada pač nima večine zase, pred 40 in še menj leti je pa še celo bilo ni, in vendar so menda že tedaj olikano govorili olikanci. Namestu „navadno“ bi bilo torej bolje

CVETJE

Z VERTOV SVETEGA FRANČIŠKA.



XVIII. tečaj.

✻ V Gorici 1900 ✻

8. zvezek.

Sveti oče papež Leon XIII. občnemu shodu tretjega reda sv. Frančiška.

Ljubi sinovi, pozdrav in apostoljski blogoslov!

Vpisani že zdavno v tretji red sv. Frančiška smo pokazali, kar smo bili poklicani vladat sv. cerkev, na mnoge načine, v koliki ceni smo ga imeli in s kolikim srcem mu skazovali svoje nagnjenje. In po pravici, ker smo bili vedno prepričani, da ima ta vstanova sv. očeta Frančiška, če se dobro in po dolžnosti izpolnjuje, moč ozdraviti duhovne bolezni, ki v naših časih tolikanj zdelujejo človeško družbo. Da bi se torej kerščanski ljudje povsod v obilnišem številu stekali v ta red, smo sodili, da naj polajšamo sè sladko zmernostjo postave, s katerimi se vlada, in se vso gorečnostjo smo opominjali ude prvega reda, kaker tudi duhovne pastirje, naj si pridno in skerbno prizadevajo razširjevati ga in pospeševati.

In ta vaš shod, ki ga je sprejel Rim z velikim upanjem, je zdaj dokaz, da naše nade in skerbi niso bile prazne.

Za to gre gotovo pohvala vam in hvala Bogu, delivcu vsega dobrega. Ker pa nas ljubezen sili, skrbeti za varnost dela, ki srečno napreduje, radi vstrežemo splošnim željam, da vam priporočimo neketere reči, ki, če se bodo deržale, mora ne le terdna stati, temuč tudi cvesti vaša vstanova.

Najprej bodi sveto vsem, kar je sveti Frančišek na koncu svojega življenja svojim učencem zapustil kaker oporoko, to je, spoštovanje do apostoljskega sedeža, in sicer ne le tisto, da častite namestnika Kristusovega na zemlji, temuč zlasti tisto, ki je v pokorščini, bodisi da on vkazuje, ali da le svetuje in opominja.

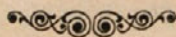
Nadalje naj se preprirov strankarstva, kedor je v tretjem redu, zderži na vso moč ; ž njimi namreč v resnici, da ne govorimo o drugi škodi, vezi bratovske edinosti razvezane padajo. Nasproti naj se potrudi vsaki sè vso močjo in krepkostjo svojega duha, da vpodobi v sebi izraz vstanove, ki jo je sprejel in ji je lastno bolj natančno deržati postave kerščanskega življenja, zatirati neredno hrepenenje po minljivih stvareh, z večo gorečnostjo gojiti pobožnost, svitle zglede skromnosti in drugih čednosti dajati.

Udje prvega reda sv. serafinskega očeta, katerim gre vladati skupnost tretjerednikov, pa naj bodo za terdno prepričani, da je v nje razširjevanju velika obramba zasebne in občne sreče. Zato naj si prizadevajo, da se vpišejo mnogi obeh spolov v to sveto vojsko in da se nič ne odkerši od danih postav, ampak da bo ravno tisti način življenja in zaderžanja po vseh krajih. Tem skerbem upamo, da bodo častitljivi bratje, škofje posameznih škofij, dali moč se svojo veljavo. Da bodo verni po vrednosti cenili tretji red, naj ga oni, kar le morejo, priporoče svoji duhovščini ; in to bodo lahko dosegli, ako že gojenci te duhovščine, ko se zgojujejo v semeniščih, vstopijo v spokorni red. Za zdaj pa vam, ljubi sinovi, ki ste se zbrali v Rimu, želimo od Boga vso srečo za vaš shod, da bo vaša vstanova po tem novem naporu in

novi gorečnosti rastla in napredovala. In tega vam bodi porok apostoljski blagoslov, ki ga podelimo z največo ljubeznijo vsej družini frančiškanski.

Dano v Rimu pri Sv. Petru 21. septembra 1900, v 23. letu našega papeštva. Leon papež XIII.

S tem ljubeznjivim pismom so pozdravili sv. oče papež v Rimu zbrane tretjerednike. Zbralo se jih je lepo število, nad 15 tisoč, 10 tisoč Italijanov, čez 5 tisoč od drugih krajev. Koliko je bilo vmes Slovencev, ne vemo povedati. Sploh še nimamo v rokah natančnejšega popisa tega lepega, sponina vrednega shoda. Upamo pa, da bomo prihodnjič mogli kaj več povedati, kako in kaj se je tam godilo. Za zdaj omenimo le, da so se glavne ali skupne seje veršile v cerkvi sv. Andreja dolinskega (della Valle). Ta prostorna velika cerkev stoji v središči rimskega mesta, tako, da so vsi romarji tretjeredniki, kjer koli so stanovali, primeroma blizu imeli do tjakaj. Izvolila se je za ta shod raznih narodov morebiti nekoliko tudi zato, kjer je tudi sicer nekako mejnarodna cerkev. Vsako leto se namreč v tej cerkvi mej osmino razglasenja Gospodovega v raznih obredih pojo sv. maše in v raznih jezikih pridiguje.



Mesec oktober.

Premišljevanja o življenju sv. Frančiška.

(Posnel iz laškega „Il mese consacrato al serafico Patriarca S. Francesco, del P. Candido Mariotti“ p. C. L.)

Osmi dan.

Kako je bil sv. Frančišek goreč za zveličanje bližnjega.

1.

Druga zapoved, ki je glede važnosti in potrebe prvi ednaka, je po besedah Jezusovih ta, da svojega bližnjega ljubimo kaker sami sebe, in zdi se, da je Jezus to drugo še skoraj bolj priporočal, kaker prvo. On jo imenuje novo zapoved, kaker da bi hotel reči: „Pomislite, moji otročiči,

da se do zdaj zaslepljeni ljudje z malimi izjemami niso mej seboj bratovsko ljubili, v prihodnje pa naj ne bode tako, ker jaz hočem, da vsak svojega bližnjega ljubi, kakor samega sebe.“ On imenuje to zapoved „svojo,“ ker jo je ves čas svojega življenja sam spolnjeval pri vsih svojih djanjih, ker hoče, da jo tudi mi visoko cenimo in jo vsaj iz ljubezni do njega spolnujemo. On hoče, da se njegovi posnemovavci in učenci ravno v tem spoznavajo in razločujejo od malikovavcev in nejevernikov, ko pravi: „V tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako se bodele mej seboj ljubili.“ Večne in hude kazni napoveduje tistim, ki bi se prederznili to zapoved prelomiti in zaterjuje, da noče sprejeti darov od tacega, ki je sè svojim bližnjim v sovraštvu in se noče poprej ž njim spraviti. Zakaj je tedaj nebeški učenik tako skerbno to zapoved in nje spolnjevanje priporočal? Zakaj družega kakor za to, da nam je razodel, kako je ta zapoved pred Bogom velike imenitnosti. Najbolj pa bodemo to zapoved spolnjevali, ako si vsaki po svoji moči prizadeva za zveličanje svojega bližnjega. Ali ni ravno to zveličanje bilo tako rekoč duša vsega Božjega delovanja? Ali nas ni zavoljo našega zveličanja ljubil, in nas ljubil od cele večnosti? Ali ni bilo to vzrok, da nas je, keder je bila to njegova volja, iz nič v življenje poklical, da je njegov edinorojeni sin človeško podobno nase vzel, da je mej nami v vboštvu, in zaničevan živel, da je tri leta v mnogih težavah in v pomanjkanju učil, da je tako grozno terpel in na sramotnem lesu križa vmerl ter zadnjo kapljo kervi za nas prelil? Ali ni zavoljo našega zveličanja svojih aposteljnov poslal svetu oznanjevat nauk svetega evangelija, da je vstanovil sveto cerkev in v nji zapustil svete zakramente? Ali ni naše zveličanje, zavoljo keterega nas pri življenju hrani in nam neštevilne dobrote neprenehoma deli? Jeli tedaj čuditi se, da so vsi svetniki, ki so k Jezusu v šolo hodili, goreli za zveličanje nevmerjočih duš in se na vso moč trudili, da bi je dosegli? Apostelj

ljubezni, sv. Janez, ni nehal nigdar svojim učencem to zapoved priporočevati, češ, da kedor to zapoved spolnjuje, je vse storil v svoje zveličanje. Sv. Pavel je želel pogubljen biti za zveličanje svojih bratov, ker je bil prepričan, da je v ljubezni vsa popolnost zapovedi. Naš sveti serafinski oče nam je tudi v tem naj lepši zgled posnemanja.

2.

Kaj družega je razun ljubezni Božje svetega Frančiška nagibalo, da je tako težavna in dolga pota prehodil po vsej Italiji, da je šel noter tja čez morje v daljni Egipt? Da je vedno pridigoval in podučeval, da je vedno dajal naj lepše zglede vsih čednosti, da je prenašal tolikanj terpljenja? Kaj ga je gnalo, da je vstanovil svoje tri rede, posebno pa prvi red, kaj ga je gnalo, če ne to, da bi se v njem izgojevali v resnici apostoljski in goreči možje, ki bi po njegovem zgledu z učenjem in sè svetostjo življenja reševali nevmerjoče duše iz oblasti hudobnega duha ter jih zopet nazaj pripeljevali y naročje Jezusovo? Zakaj je tako pogostokrat in tako goreče, večkrat cele noči, molil, če ne zato, da je Boga prosil za poboljšanje grešnikov, za spreobrnjenje nevernikov, za zveličanje vseh ljudi? On je imel navado reči, da nič ni tako imenitno, kaker zveličanje duš, ker je sam sin Božji za nje hotel na križu vmreti. Keder je koga z grehom omadeževanega videl, se je nad njim tako bridko jokal, kaker se mati joka nad mrtvim otrokom. On je, kaker nekedaj sv. apostelj Pavel, vse imel vklenjene v svojem sercu in vse je želel zveličati, ker je vse ljubil ko svoje brate in otroke ravno tistega očeta, vse stvarjene za nebesa. Ko je bil že ves slaboten, poln bolečin in slabosti, je vender le še hodil okoli po deželi in po mestih, povsod je pridigoval in grešnike budil ter jih vnmal k pokori in k ljubezni Božji.

3.

Sv. Dijonizij uči, da je skerb za zveličanje bližnjega naj pobožniše delo mej vsemi dobrimi deli. Tudi mi, bratje in sestre, imamo to sveto dolžnost za zveličanje svojega bližnjega skrbeti in je na noben način zanemarjati ne smemo. Že samo ime kristijana nas mora k temu navduševati. Razen tega smo neketeri duhovni, ki imamo že vsled tega posebno dolžnost za dušo bližnjega skrbeti. Ne pa samo duhovni smo, ampak tudi redovniki sv. Frančiška, katerim sveto vodilo naklada zdaj moliti, zdaj pridigovati, zdaj bolnikom streči, zdaj mej nejevernike iti itd., kaker to zahtevajo časi, kraji in druge okoliščine. Če smo znabiti nezmožni za učenje ali pridigovanje ali da bi mej nevernike šli, moremo pa na drugi način dela ljubezni opravljati in za bližnjega kaj storiti, če ne drugači, mu vsaj lahko dajemo lep zgled pobožnega in čednostnega življenja, ali vsaj lahko molimo za svojega bližnjega in Boga prosimo za njegovo zveličanje. Nikar se pa ne izgovarjajmo, da sedanji časi niso za tako našo delavnost. To je napačna misel; redovnik sv. Frančiška, ki se trudi svojemu svetemu očetu podoben biti, je za vsaki čas in za vsaki kraj na svojem mestu, in to morebiti bolj, kaker kak drugi redovnik. Če bi pa pri tem imeli žeti zaničevanje in zasmehovanje, spominjajmo se, da se je tako godilo in se še godi vsim pravim nasledovavcem Jezusovim. Pomislimo pa tudi, kako velika odgovornost bi nas zadela, ako bi se vsled naše malomarnosti tudi ena sama duša pogubila, duša, ki jo je Jezus sè svojo dragoceno kervjo odkupil? Serčnost tedaj! začnimo vsak po svoji moči in po svojem poklicu, ker je žetva velika, delavcev pa malo. Zdi se, da tudi nam sv. apostelj Pavel kliče: „Keder kateri naših bratov po nesreči v kak greh zabrede, moramo mi, ki smo duhovni, podučiti ga z milobo in poterpežljivostjo, in čujmo, da tudi mi ne pademo v skušnjavo. Prenašajmo eden drugega slabosti in tako bomo

dopolnili zapoved Jezusovo. Ne vtrudimo se dobro delati, zakaj če smo nevtrudljivi v sejanju, bomo želi ob svojem času. Storimo dobro vsim, posebno pa tistim, ki so v veri naši domačini.

Zgled.

Leta 1216 je bil sv. Frančišek v Rimu, kamer je prišel tudi sv. Dominik; nista se pa še poznala. Nekega dne, ko sta oba v eni in tisti cerkvi molila, berž ko ne je bila cerkev sv. Petra, se jima prikaže Jezus na desnici svojega očeta jeznega obraza, v roki je držal tri ognjene pušice, da bi ž njimi pokončal ošabneže, skopuhe in nečistnike, ki jih je bil tedanji svet poln. Mej tem pa stopi prečista devica Marija pred svojega sina in ga prosi vsmiljenja za grešnike ter ga zagotovi, da ima dva zvesta služabnika, ki bodeta zaterla te pregrehe. Pokazala je pri tem na svetega Dominika in svetega Frančiška. Jezusu je bilo dopadljivo; potolažen je bil in prizanesel je grešnemu svetu. Drugi dan sta se pobožna moža zopet v tisti cerkvi sešla in ko sta eden drugega pogledala, sta se berž spoznala, da si se nista poprej nigdar videla; hitela sta eden drugemu na proti in dolgo časa sta se objemala, ne da bi spregovorila besedo. Naposled sv. Dominik spregovori: „Ti, o Frančišek, bodi moj tovariš in moj brat; skupaj se hočeva truditi za Božjo čast in za zveličanje duš in nihče se nama ne bode mogel zoperstaviti, nihče naju premagati.“ Dobro nam je znano, koliko sta potem ta dva velika moža storila v dušni prid celega človeštva.

Pravilo sv. Frančiška: „Vedite, da je Bogu nad vse ljubo za zveličanje duš delati.“

MOLITEV.

O moj božji zveličar, ki si zavoljo zveličanja naših duš hotel toliko terpljenje prenašati in na sramotnem lesu križa svoje življenje za nje darovati, daj nam, te prosimo, da bo-

demo v prihodnje tudi mi vsak po svojem stanu in po svoji zmožnosti, podpirani po tvoji milosti, za dušno zveličanje bližnjega delali in s tem tudi svoje duše rešili. Odpusti nam pa tudi našo dosedanjo malomarnost, s katero smo svoje in svojega bližnjega dušno zveličauje zanemarjali, in obljubimo ti, da hočemo v prihodnje te nevmerjoče duše višje ceniti, kaker vse. posvetno bogastvo in si prizadevati, da se bodo zveličane povernile k tebi, ki si jih vstvaril.



Življenje častitljive Krescencije Kavibajrenske.

P. A. M.

IX. Poglavje.

Učiteljica novinek.

Neskončno vsmiljeni Bog polaga tudi zarad tega zaklade svojih nenavadnih milosti v posamezne izvoljene duše, da jih rabi kot orodje, s katerim napeljuje reko svojega vsmiljenja tudi u druge. Koliker svetejša in ponižniša je duša, koliker bolj s Kristusom v Bogu skrito živi, toliko bolj je ona poživljajoč vir za vse, ki so okrog nje.

Tudi naša tako ponižna devica, je bila podobna pšeničnemu zernu evangelija, ki bogat sad obrodi, ko enkrat odmerje. Njen blagoslova polni vpliv se je razširjal naj poprej iz njene borne celice po celem samostanu in pozneje v vedno daljše in višje kroge. Ne da se zračnati, koliko duš je Bog po njej pripeljal k spreobrnjenju in visoki popolnosti.

Oglejmo najpoprej njeno delavnost kot učiteljice novinek.

To za vsako redovno družino tako važno službo je mnogo let opravljala z največim vspedom in blagoslovom.

Luč više modrosti, ketera jo je vodila, vpliv v vseh čednostih najlepšega zgleda, moč njene molitve je delovala tako, da je tudi v menj sprejemljivih srcih bogat sad obrodila. Nihče se ni mogel vstavljati njeni ponižnosti in ljubezni. Silen vtisek so morale na mlada serca napraviti besede svete učiteljice, ko je z

največo priprostostjo in resničnostjo rekla: „Ljube sestre, ne glejte na moja hudobna dela, ne ozirajte se name, zakaj jaz sem gol nič; spominjajte se pa, da vam po meni, najnevedredniši stvarci, Bog govori; vedite, da je vaše zasluženje toliko večje, kolikor slabši sem jaz.“

Dobro je poznala vzvišeni namen redovnega stanu in popolnost, po kateri morajo Bogu posvečene osebe hrepeneti; dobro je znala popisovati ta lepí cilj redovnega življenja; ali poznala je tudi dobro slabosti človeške narave in zato tudi ni preveč zahtevala od svojih učenc. Z materino ljubeznijo in poterpežljivostjo je prenašala njih nepopolnosti in s krotkostjo ter prizanesljivostjo premagala tudi njih velike napake. Prav odkritoserčno pripoveduje o nji sestra Gabrijela: „Ako sem jo z nepokoriščino razžalila, ali z upornostjo žalostila, me je ponižno prosila odpuščanja, tako da me je bilo sram pred Bogom in ljudmi, ker ne ona, temuč jaz bi se bila morala ponižati in odpuščanja prositi, ker sem jaz njo, ne pa ona mene razžalila, zraven tega sem bila še novinka; pa velika ponižnost Krescencijina je premagala moj napuh.“ Sestra Mihelina Vajs pravi: „Ako sem kot nevbogljiva novinka čmerno poslušala njene materine opomine in ljubeznjivo svarjenje, me je sicer resno opominjala, ali ob enem je tudi najnižja opravila sama opravila in me prijazna tudi trikrat, štirikrat eno in isto res učila, povedala mi tudi, kako naj napravim zraven dober namen. Po pravici smem reči, da mi je bil sam pogled na Krescencijo veden poduk v ponižnosti, krotkosti in ljubezni.“ Enako spričuje tudi sestra Jožefa Anger, ki ob enem tudi pripoveduje, kako poterpežljivo je Krescencija prenašala krivično očitaneje neketerih-stariših sester, ki so vsako napako novinek zvrčale na njih sveto učiteljico. „Večkrat, pravi, sem morala to poslušati, tako da mi je skoro serce počilo, ker sem vedela, da smo le me novinke zaradi svoje lahkomišljenosti in slabosti bile krive, ne pa Krescencija, ki je vse, da, več ko morem povedati storila.“

Noč in dan je bila pripravljena, tolažiti svoje duhovne hčere, učiti jih in z materinsko ljubeznijo jim vse težave olajšati. Vsako uro so lahko prišle k njej; pomagala jim je pri delu ter jih vadiła, kako naj vse iz dobrega namena delajo, in vse to s toliko veselo krotkostjo in poterpežljivostjo, da se je moralo vkloniti vsako še tako vporo serce.

Vse so imele največje zaupanje, da, neko sveto spoštovanje

do svoje učiteljice. Vedele so iz skušnje, da niso nikedar šle od nje brez tolažbe, poduka in pokrepčanja. Prav posebno pa se je razovedal njen dar, maloserčne in žalostne duše potolažiti. M. Rafaela Miler pripoveduje sama o sebi: „V novicijatu me je silno napadala maloserčnost in skoraj sem vže hotela zapustiti samostan. Slednjič sem razodela moj žalostni dušni stan moji ljubi materi Krescenciji in ona me je tako krepko spodbujala k zaupanju na Boga, da sem nadalje najslajši mir vživala.“

Razume se samo ob sebi, da je za sebi izročene sestre z veliko gorečnostjo molila. Neštevilnokrat je ponavljala besede Zveličarja: Sveti oče, ohrani jih v tvojem imenu, ketere si mi mi dal; zakaj tvoje so bile in ti si mi jih dal.“

Kaker velika je bila njena ljubezen, tako velika je bila čuječnost, modrost in prava ostrost, s katero je vodila svoje gojenke. Sestra Jožefa Auger spričuje: „Krescencija je močno na nas novinke pazila in pogosto gledala na naša opravila in vse naše obnašanje; večkrat ko smo se najmanj nadjale, je bila mej nami, kaker bi iz zemlje zrastle. Silno nas je ljubila in tudi me smo jo otroško ljubile, pa tudi bale se je zelo, ker je znala pokazati ne samo ljubezen, temuč tudi resnobo, kaker sem sama skusila.“ Ker je toliko cenila dobri namen in misel na povsod pričujočega Boga ter naš v tem prav natančno podučevala, je pazila tudi, kako to zveršujemo in vprašala navadno vsako učenko, ko jo je kje srečala, kak namen in kakošne misli ima. Večkrat je morala ketera priznati, da so ji rojile vse drugačne misli po glavi. Tedaj je Krescencija vzdihnila in živahno rekla: „Se li pravi to Bogu služiti, Boga ljubiti? O kako dragocen je čas, ki nam daje zmožnost, iz ljubezni do Boga delati in terpeti.“

Sè sveto resnobo je ona posebno povdarjala potrebo zatajevanja. Sekiro je treba na korenlnu položiti in popolnoma premagati slabo nagnenje, mehkužnost in zložnost. Vzrok, da toliko redovnih oseb ne doseže nobene prave čednosti, je ta, ker se v novicijatu niso naučile premagati slaba nagnenja, ketera so iz sveta v samostan prinesle. Junaško se je treba zatajevati, ker s takim junaškim premagovanjem se več doseže kot se sto drugimi rečmi. Z veliko resnobo je ona krotila žensko občutljivost. Ako se je ketera novinka pritoževala nad razžaljenjem ali ponižanjem je prijazno sicer pa tudi resno rekla: „Je li to ponižnost in nasledovanje Kristusa? Mesto, da se nad tem pritožuješ, bi morala Boga hvaliti in vesela biti. To občutljivost dela v vas lastna

ljubezen in prevzetnost, te morate krotiti in premagati, ker so največje sovražnice prave čednosti.“ Vsakdanje zatajevanje počutkov in volje je priporočevala kot bolj važno in koristniše, kaker kervavo bičanje. Ni terpela nobene čutne pobožnosti, temuč moško, terdno čednost postavljeno v zatajevanje lastne volje. Glayna strast se mora na vso moč zatirati, serce od vsega posvetnega odtergati in popolnoma Bogu posvetiti; drugače ne more redovna oseba zadovoljno živeti in srečno vmreti. Večkrat je povedala silno važno resnico, da bi mnoge duhovne osebe dosegle najvišjo stopnjo popolnosti, kè bi se le premagovale in poslušale božja navdihovanja; pa do tega ne pridejo, ker si hočejo kos serca za se prideržati. Pervo, kar je gojenkam najbolj priporočala, je bilo: Premagaj samo sebe.

Sveto spoštovanje, katero so novinke imele do svoje učiteljice je imelo še neki drugi, globokejši vzrok. Kmalu so namreč spoznale, da vpliva na nje silna dušna moč, da od zgoraj razsvitljene oči učiteljice pogostokrat vidijo njih misli in skrivnosti. Neštevilno zgledov imamo, ki nam spričujejo, kako je sveta služabnica božja poznala serca svojih učenek. M. Jožefa Auger pravi: „Sama sem skusila, da je Krescencija poznala moje serce in videla noter. Povedala mi je včasih kaj, kar ni mogel nihče razun Boga vedeti, tudi druge sestre so mi povedale, da Krescencija pozna misli njih serca. Pri nekih duhovnih vajah so me silno težilo neke dvojbe. Precej je prišla Krescencija k meni, mi povedala moje težave in potolažila me.“ Sestre Gabrijela Merc, Benedikta Gast in Barbara Kining so povedale, da jim je Krescencija očitala njih skrivne grehe in jih opominjala, naj se jih povejo.

Povedali smo vže, da se je ta pogled v serca razodeval posebno v njenem zamaknjenem stanu. Sploh so sestre opazile, da jo sv. Duh razsvitljuje, da ji on polaga besede na jezik.

V spodbudo naših bravcev hočemo naštet i neketere nauke, ketere je ona tako rada vcepljala v mlada serca.

„Ljubiti je boljše, kot govoriti.“

„Svoja dela, katerih nobeden človek ne vidi, moramo s posebno gorečnostjo, pridnostjo in ljubeznijo opraviti.“

„Delo, če se samo na sebi še tako malenkostno in nizko zdi, vender pred vsevidnim očesom božjim ni majhino in uizko, ako ga dobri namen velikega stori in se iz čiste ljubezni do Boga opravi.“

„Hodite v pričujočnosti božji, zakaj Bog vse vidi, Bog vse sliši, Bog vse ve, Bog vse poplača ali kaznuje.“

Glede sprejema in vzgoje novinek je dala te lepe nauke :

„Pri sprejemu novinek se ni ozirati na bogastvo premoženja, temuč na bogastvo čednosti.“

„Vsako novinko je treba odgojevati po njenih posebnih lastnostih, strasteh, potrebah in božjem vodstvu. Smešno je vse po enem in istem potu voditi.“

Tako lepi nauki, tako svet zgled, tolike molitve so morale obroditi stoteren sad ; v resnici je tudi ona izredila svete redovnice, katerih lepota čednosti je daleč svetila.

Da bi bili njej le nekoliko podobni vsi, ki se pečajo sè vzgojo mladine ; potem bi bilo dobro v družinah, v deržavah in v cerkvi. Potem bi tudi njim veljala obljuba : „Keteri pa so bili učeni, se bodo svetili, kaker nebesna svetloba ; in kateri jih veliko podučujejo v pravici, kaker zvezde na vse večne čase.“ Dan. 12, 3.

X. Poglavje.

Krescencija kot predstojnica.

Obče spoštovana prednjica m. Ivana Altverger je vmerla 20. junija 1741 ; 23. julija so sestre pod predsestvom p. provincijalja Bonifacija Šmit, enoglasno izvolile Krescencijo za svojo prednjico. Ponižna služabnica božja je bila vsa iz sebe, vsa prestrašena ; solze so se ji vderle iz oči, nobene besede ni mogla spregovoriti, skoraj bi bila omedlela, tako, da ste jo morali dve sestri podpirati in peljati jo na mesto, kjer je po stari navadi morala poklekniti. Zdaj se je branila, sprejeti izvolitev, z besedami : „Ljube moje sestre, z mojo osebo ste najslabšo izvolile ; jaz nič ne vem, nič ne razumem. Jaz sem hči vbogega tkalca in vsa neumna ; nič dobrega nimam nad seboj in ker še sama sebe ne znam vladati, kako naj morem druge voditi.“ Pa zdaj je posegel vmes predsednik ter ji zapovedal pod pokorščino, sprejeti novo službo. Kaker vselej je tudi zdaj beseda „pokorščina“ čudovito na njo vplivala. Solze so se ji vstavile, obličje je postalo zopet jasno in sè vso vdanostjo je sprejela težko službo. Da bi pa popolnoma ne zgubila zasluženja pokorščine, je kleče prosila p. provincijalja, naj za njo odloči eno sestro za prednjico, kateri bo morala glede svoje osebe v vseh rečeh pokorna biti.

Ta je določil za to m. Ano Net. Krescencija je bila tega vesela in do smerti je najnatančnejšo pokorščino skazovala tej sestri. Ne prav cele tri leta je vodila samostansko družino tako modro, krepko, ljubeznjivo in ponižno, da so jo vsi znotraj in zunaj samostana občudovali. Ona, ki je morala tolikokrat slišati, da je bila le iz vsmiljenja sprejeta, da je samostanu veliko breme, ki se je tudi sama toliko poniževala, je zdaj kot „druga vstanoviteljica“ povzdignila v časnem in duhovnem oziru samostan do najlepšega cveta. V samostanu je vladal lep red, prava pobožnost in ljubezen. Sestre so bile enega serca in enega duha, samostan pa pravo kraljestvo miru in ljubezni. Vse, kar je bila ona vredila, so tudi njene naslednice vzdržavale v največo korist samostana.

Kaker uči sv. Bonaventura, mora predstojnik samostana imeti teh šest glavnih čednosti: gorečnost za pravičnost, ljubezen do bolnih in slabotnih, neomajano potrpeljivost, vzgledno življenje, modrost in pobožnost. Vse te lepe čednosti si je bila Krescencija vže davno prisvojila. Ogledati hočemo le njeno pravičnost, ljubezen in modrost. Pravičnost tirja, da se da vsakemu svoje in zato je ona natančno pazila, da so delavci in posli dobili plačilo in obilno hrane. Sestra, ketera je navadno potrebne reči nakupovala, jih je morala precej plačati. Računske knjige je večkrat pregledovala ter jih tudi svojim sestram in svetovavkam in p. provincialju dala pregledati. Svoje obljube je sveto spolnila. Skerbno se je varovala najmanjše neresnice in vsake zvijače. Obrekovanja ali opravljanja ni terpela in čeravno se za svojo čast ni zmenila, je na vso moč pazila na čast drugih.

Vedno je bila pravična in zelo previdna, keder je kateri sestri odločila kako službo ali delo. S tem je dosegla, da so bile sestre zadovoljne in srečne.

Serčno je bila hvaležna in veliko je molila za samostanske dobrotnike. Koliker ji je bilo mogoče, je tudi vplivala na posvetno gosposko, da je varovala pravico in branila vdove in sirote.

Seveda je gorela za čast božjo in en sam njen pogled je zadostoval, da se je sestra, ki se je bila kaj pregrešila, poboljšala in obžalovala svojo napako. Vedno pa je opominjala z največo ljubeznivostjo in večkrat po dolgem premišljevanju in goreči molitvi.

Stari, modri izrek: „Ne stori nič brez posvetovanja“ ji je bil svet. Posebno v časnih zadevah se je rada posvetovala s starišimi, skušenimi sestrami.

Vse sestre so bile prepričane, da jih Krescencija iz serca ljubi, da je pripravljena za vsako dati svoje življenje. Saj so videli, kako je ona skerbela za njih dušne in telesne potrebe, kako je na vse mislila, le nase pa skoraj pozabila. „Ko je bila Krescencija prednjica, spričuje sestra Jožefa Anger, je smela vsaka sestra, keder je hotela, priti k njej, da ji je potožila svoje dvojbe in težave. Vsako je z materino ljubeznijo poslušala in vsaka je šla potolažena od nje, polna gorečnosti in hrepenenja po popolnosti. Večkrat smo govorile mej seboj: Keder Krescencija z nami govori, dobimo novo življenje; vse njene besede so duh in življenje. Pogostokrat nam je rekla: „O kako rada bi darovala svojo čast, svoje življenje in vse, da bi vas mogla na svojih rokah nesti v nebesa“. V resnici se ona tudi ni vstrašila nobenega truda, da bi nas k čednosti in popolnosti pripeljala“. Silno je bila previdna pri sprejemu novinek; rekla je, da je to zadeva največje važnosti, ker je od nje odvisna čast božja in samostana. Še na smertni postelji je opominjala sestre, naj v tej zadevi premišljeno ravna in naj se ne prenaglijo. Ona sama je sprejela le dve novinke, namreč Rafaelo Miler, ktera je bila od l. 1769—1799 prednjica in Heleno Kirc († 6. nov. 1800).

Pri sprejemu se ni ozirala na bogastvo ali priporočilo. Rekla je: „Bog hoče, da je samostan bogat ne na posvetnem premoženju, temuč na čednostih“. Po tem načelu se je ravnala posebno v enem slučaju, ko je priporočil p. provincijalij njej in samostanu neko zelo bogato kandidatino plemenitega stanu in so tudi druge sestre privolile, da se sprejme. Ona ni veliko vgovarjala, temuč, ko je to osebo videla, je kratko rekla: „Ta ni za nas“. V resnici je ta devica kmalu zapustila samostan sebi in sestram v veselje. Posebno je branila sprejemati osebe slabega ume in čmerne, otožne duše; da, ke bi imele zlate gore, se jih ne sme sprejeti, ker od njih ni pričakovati nobenega napredka v popolnosti in bi bile drugim le na poti. Vse, ketere so bile sprejete, je ostro držala in vedno spodbujala učiteljico novinek m. Ano Net, naj jih pridno uči in na nje pazi.

Zelo je omejila sestram občevanje s zunanjim svetom, tudi z osebami duhovskega stanu, ter rekla, da je ni več nevarnosti za redovnico, kaker če prepogosto občuje s sorodniki in drugimi zunanjimi ljudmi. Takega občevanja je vedno žalosten konec. Duh postane raztresen in serce se od Boga oberne k stvarem. Samota in molčečnost pa rode dobre misli, svete namene in se-

stersko ljubezen. Ni terpela, da bi se posvetne mestne govorice prinašale v samostan. Rekla je : „Pustite naj mertvi pokopljejo mertve; me moramo Kristusu slediti; to je naš poklic“.

Ako so sestre mej delom pričele nepotrebne reči govoriti, je kmalu pogovor vstavila in tudi posvarila rekoč : „Iščite in ljubite pričujočega Boga in pogovarjajte se o njem; zakaj ljubiti je boljše kot govoriti; kedor Boga prav ljubi, ta bo prišel z notranjo zbranostjo in molčečnostjo; kjer se mnogo govori, se gotovo kaj greši; tudi pogovor, ki se z Bogom začne, se lahko konča s praznimi čenčami. Boljše je toraj molčati in ljubiti, da bo Jezus pri nas mej našim delom“.

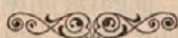
Po zgledu sv. očeta Frančiška je na vso moč sovražila lenobo, ki hudobnemu duhu odpre vrata in škoduje duši. Delati redovnica ne sme zarad ljudi, temuč kot služabnica Kristusova za Boga. Vedno je bila prva tudi pri najnižjih opravilih ter jih večkrat opravila mesto kake druge sestre. Ako ni bila bolna, je bila vedno pri skupnih vajah in to je zahtevala tudi od drugih.

Zelo je bila zadovoljna, ako so bile sestre vesele v Gospodu. „Le bodite vesele, je rekla, zakaj, kedor nič družega neišče kot Boga, temu je veselje tako rekoč prirojeno. Veselega darovavca ljubi Gospod, ne dopade mu pa tisti, kedor vedno žalostno pobeša glavo.“ Ne moremo se tedaj čuditi, da je taka prednjica tudi vsa serca pridobila, da so sestre pod njo živele v miru in skerbele za popolnost. Po zgledu svoje svete prednjice so iskale božje kraljestvo in njegovo pravico in vse drugo jim je bilo priverženo.

Pervo leto njene službe kot prednjica jo je napadla huda bolezen. Tri mesece je imela vodenico in vsi, tudi oba zdravnika, so mislili, da bo ymerla. Otekla je bila tako, da ni mogla ležati, še sedela je težko. Pa kar naenkrat se ji je zboljšalo in kmalu je popolnoma ozdravela. Ko so jo sestre o tem popraševale, je povedala, da se ji je prikazal njen patron sv. Anton in ji povedal, da na tej bolezni ne bo ymerla. Na to je bolezen hitro zgignila.

Krescencija nam je zopet zgled, da Bog ponižnega povišuje in ga izvoli za svoje orodje. „Kar je nespametno pred svetom, je Bog izvolil, da bi osramotil modre; in kar je slabo pred svetom, je izvolil Bog, da bi osramotil, kar je mogočnega; in kar je neimenitno in zaničljivo pred svetom, je izvolil Bog, in kar nič ni, da bi razdejal, kar je; da se noben človek ne bo hvalil pred njegovim obličjem“. 1. Kor. 1, 27—29. Kedor je od Boga poklican za

to, da je njegov namestnik in druge vodi, naj ne pozabi te resnice. Pa le prerad se človek v časti povzdiguje; ali toliko bolj pada pred Bogom, koliker bolj se vzdiguje pred ljudmi. Zato govori modri: „Ako so te postavili starešino, se ne prevzemaj; bodi mej njimi, kaker eden izmej njih“. Sir. bukve 32, 1.



Viri ali prvotni spisi življenja sv. Antona Padovanskega.

Naše češčenje svetnikov se opira na sporočila o njih življenju in njih skušeni priprošnji pri Bogu. Koliker natančniša in gotoviša so taka sporočila, tolikanj terdniša je podlaga našega češčenja, tolikanj terdniša podlaga zaupanja, ki ga imamo do njih priprošnje. Natančna sporočila o življenju vsakega človeka pa moremo pričakovati le od tistih, ki so ž njimi vkup živeli, ali so mogli vsaj vse, kar pripovedujejo, pozvedeti od takih.

Sicer se more tudi ustno sporočilo ohraniti od rodu do rodu skozi mnoga stoletja; ali zanesljiva taka sporočila niso, ker si malo kedo vse, kar sliši, tako natanko zapomni, kaker se mu je povedalo, in ko sam dalje pripoveduje, več ali menj po svoje zavije, izpusti to ali ono, dostavi, kar se mu zdi, da je slišal, kar pa morebiti ni slišal ali vsaj ne tako; tudi kar je slišal o kom drugem, lahko po zmoti pove o tem; zlasti pa pripovedovavci radi zlepšavajo in čez pravo mero povzdigujejo od ene strani čednosti dobrih, od druge pa tudi hudobije slabih ljudi dostikrat več delajo, kaker so v resnici bile. Iz tega je očitno, da bi bil popis življenja kakega svetnika, ki je bil pisan še le več sto let po njegovi smrti po samem ustnem sporočilu, jako nezanesljiv, v mnogih rečeh nikaker ne soglasen s tem, kakeršne so bile dogodbe v resnici.

Taka negotovost pa ni mogoče, da ne bi bila jako neljuba, zlasti, kjer gre za tako imenitnega in tolikanj češčenega svetnika, kaker je naš sveti Anton Padovanski. Ni čuda torej, da si mnogo prizadevajo učenjci možje, o njegovem življenju dobiti, koliker se da, spise iz tistega časa, ko je še živel, ali vsaj iz prvih let po njegovi smrti. Sicer so bili nekateri taki spisi znani že dozdaj, pa za terdno se vendar ni vedelo, iz katerega časa je prav za prav kateri, in kedo ga je pisal. Od znanih pisavcev iz pervega

časa se je ohranilo namreč samo kaj malega, kaki spomini na našega svetnika v spisih različnega obsega.

Lahko si je misliti po vsem tem, kako veliko je bilo veselje, ko se je zvedelo lansko leto, da se je našel na Francoskem precej obširen popis življenja svetega Antona, ki ga je ob koncu 13. stoletja, večinoma po spominih ljudi, ki so sv. Antona še živega videli in sami poleg bili, ko se je to ali ono godilo, pisal brat Janez Rigaldi iz lemoviške škofije na Francoskem, frančiškan akvitanske provincije, poznejši škof trekorski (Tréguier). Srečni učenjak pa, ki je našel ta popis v nekem rokopisu knjižnice mesta Bordoza, je frančiškan ravno imenovane provincije, p. Ferdinand-Marie d'Araules (beri: Ferdinan-Marij Darólj).

In ta učeni redovnik je dragoceni spis tudi že lani na svitlo dal in sicer v prvotnem latinskem jeziku in v francoskem prevodu poleg; po verhu ima lepa knjiga tudi spred vvod o virih za zgodbe svetega Antona in zad dostavek o življenju sv. Frančiška in sv. Antona, kaker ga je popisal brat Julijan iz Spire v prvi polovici 13. stoletja.

Po ravno onenjenem vvodu smo se namenili našteti tukaj tudi mi najstariša sporočila ali prvotne vire, ki jih imamo za življenje sv. Antona. Učenjaki imenujejo take stare spise z latinsko besedo *legende*, kar pomeni prvotno sploh to, kar se ima brati, zdaj pa ali v obče povesti iz življenja svetnikov iz starih časov ali pa posebej najstariše take spise. V poslednjem pomenu bomo rabili tudi mi tukaj to besedo.

Pervi in najstariši spis o življenju svetega Antona Pado-vanskega, torej prva legenda sv. Antona je po vsi verjetnosti delo znanega brata Tomaža Čelanskega, tistega, ki je popisal tudi življenje sv. Frančiška in zložil „*dies irae*“, slovečo pesem o sodnjem dnevi, ki se poje pri černih mašah pred evangelijem. Njegova legenda o svetem Antonu je bila znana do zdaj pod imenom „*Vita (S. Antonii) auctore valde antiquo*“ to je „S. Antona življenje od neimenovanega jako starega pisavca“. P. Darolj dokazuje v omenjenem vvodu, da ta stari pisavec ne more biti nihče drugi ko brat Tomaž Čelanski. On je poznal sv. Antona; neketere dogodke, ki jih pripoveduje, je sam videl; druge je pozvedel od pobožnih mož, ki jim je mogel verjeti, zlasti, kar o mladosti sv. Antona pripoveduje, od lizbonskega škofa Sugerija II. Brat Tomaž se je lotil tega spisa na prošnje svojih redovnih

bratov in morebiti na povelje papeža Gregorija IX. kmalu po smerti sv. Antona ter ga doversil skoraj gotovo pred letom 1240 pred Kristusom.

Blizu enake starosti je drugi spis ali druga legenda sv. Antona. Spisal jo je že imenovani brat Julijan Spirski, tisti, ki je zložil tudi „oficij“, to je cerkvene molitve za god sv. Antona in sv. Frančiška, kaker še zdaj stoje v naših brevirjih in se vsako leto opravljaajo. Ta, druga, legenda je podobna prvi posebno v tem, da molči, skoraj popolnoma, o najvažnišem delu življenja sv. Antona, o tisti dobi namreč, ko je bil lektor, gvardijan, kustos in provincijalj. To se razlaga iz tega, ker sta bila oba ta dva spisa spisana ob času, ko je bil generalj frančiškanskega reda brat Elija. Ta brat sicer ni bil čisto napačen mož, on je lepo skerbela za sv. Frančiška zlasti njegova zadnja leta; ali prijatelj jako ostrega življenja ni bil, in zato se mu je sveti Anton zelo odločno nasproti postavljala. Umevno je pa, da tega nasprotovanja ni bilo lahko očitno popisovati in priterjevati svetemu Antonu, dokler je imel brat Elija oblast v rokah. Pa tudi pozneje so skušali Elijevi prijatelji zatreti vse, kar bi bilo moglo pričati poznejšim rodovom o nasprotnem prizadevanju gorečih bratov, kaker je bil sv. Anton. Jako verjetno je, da so več takih spisov popolnoma vničili.

Tretja legenda sv. Antona je pisana proti koncu 13. stoletja. P. Darólj sodi, pa jo je spisal brat Peter Rajmundi od Sv. Romana, ki je bil lektor v Padovi in pozneje minister akvitanske provincije. Škoda je, da se ta legenda ni ohranila cela.

To so torej tri več ali manj obširne legende, ki so bile do zdaj znane o življenju sv. Antona Padovanskega. Kaj manjšega se bere o našem svetniku sicer v raznih spisih iz 13. stoletja, vendar skoraj nikjer nič o njegovi vže omenjeni poglavitni dobi.

Iz 14. stoletja je potem tako imenovano „Cvetjiče (*Fioretti*) sv. Frančiška,“ ki pripoveduje o sv. Antonu, kako je pridigal ribam in kako je govoril pred dvorom papeževim; dalje „knjiga podobnostji“ (*liber conformitatum vitae Patris Francisci ad vitam Jesu Christi*) Jerneja iz Pize, kjer se najde prav kratek popis življenja sv. Antona, in naposled „knjiga čudežev“ (*liber miraculorum*). Ta knjiga je mej poslednjimi najznamenitiša za življenje sv. Antona, ali pisana je še le po letu 1367, torej poldrugo stolet po tem ko se je godilo, kar se v nji pripoveduje. Lehko si je misliti torej, da ta knjiga ne more biti popolnoma zanesljiva,

in v resnici so v nji neketere reči očitno napačne. Tako se bere noter n. pr., da je bil sv. Anton tovariš sv. Dominika, ko sta bila reguljarna kanonika. Ali v resnici sv. Dominik nigdar ni bil reguljarni kanonik, temuč kanonik katedralnega kapitlja. Tudi nikdar ni bil na Portugaljskem, sv. Anton pa, dokler je bil reguljarni kanonik, nigdar zunaj Portugaljskega. Naposled je bil sv. Dominik precej stariši od sv. Antona. Ta še ni imel enajst let, ko je začel sv. Dominik pridigati na južnem Francoskem. „Knjiga čudežev“ torej nikaker ni zanesljiv zgodovinski vir. Vender so skoraj edino iz nje zajemali pisavci 17., 18. in 19. stoletja blizu vse, kar pripovedujejo iz poglobitve dobe življenja sv. Antona, zlasti o njegovem delu na Francoskem.

Sicer se ne sme misliti, kaker bi bila „knjiga čudežev“ le iz leži in basni sestavljena; kar se v nji pripoveduje, ima svojo gotovo zgodovinsko podlago. Ali v teku dolgega časa, preden je bilo zapisano, se je bilo marskaj pozabilo in potem se je hote ali nehote nadomestilo z negotovimi dozdevanji; zlasti se je pač to ali ono po domišljavosti opisalo, olepšalo ali morda celo pretiralo, kaker pripovedovavci sploh le preradi delajo. Ali dozdej ni bilo mogoče vedeti, kaj bi vtegnilo resnično biti v tej povestih, kaj pa pretirano ali popačeno; pripovedovale so se nadalje, kakeršne so. Kar se je našla stara, četrta, legenda sv. Antona, ki je na enkrat mnoge dogodke v življenju našega svetnika na terdna tla postavila in povoljno pojasnila.

Zdaj imamo torej nov, jako zanesljiv vir, ki se ga bodo morali zlasti deržati vsi, ki bodo znanprej pisali o življenju sv. Antona Padovanskega; to je, kaker smo rekli že v začetku, spis brata Rigaldija.

To ime se je izgovarjalo ob svojem času „Rigaldi“, ali blizu kaker „Rigavdi“. Zdaj se piše po francosko Rigauld in izgovarja Rigó d ali Rigó. Tako se torej bere tudi v naslovu knjige, ki jo imamo pred seboj: „La vie de saint Antoine de Padoue par Jean Rigauld“.

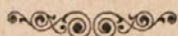
O življenju tega brata Rigoda ali Rigaldija je malo znana. Vemo le, da je bil iz lemoviške ali limoške škofije, frančiškan, spovednik sv. stolice in na zadnje škof trekorski ali tregijerski. Vmerl je v Rimu leta 1323. Svojo legendo je spisal poslednja leta 13. ali prva 14. stoletja. Važnost tega njegovega spisa se vidi v tem, da je skušal prej sam natanko poizvedeti vse, kar je hotel pisati. Najprej se je deržal stariših legend, ki

smo jih vže omenili. Ker pa ni v njih skoraj nič našel razen sporočila o mladosti in smerti sv. Antona, se je obrnil glede njegove poglavitne dobe do bratov, ki so živeli skupaj s svetnikom in so sami videli njegova dela. On tudi naravnost imenuje tega ali onega, od keterega je to ali ono izvedel, in naznanja natanko kraje, kjer se je zgodilo, kar pripoveduje.

To je torej najstariši popis vsega življenja sv. Antona, seveda posebno tiste delavnosti njegove, ki je veršila na Francoskem. Od poznejših, kjer se že čutijo spremembe, kaker se navadno primejo dolgoletnega ustnega izročila, pa tudi v pisane legende ščasoma zajdejo, se razlikuje pripovedovanje brata Rigaldija prav očitno po svoji preprošćini, prirodnosti in verjetnosti. Kedor bo torej, kaker smo rekli, nadalje pisal življenja svetega Antona, se bo moral v vseh primerih, kjer se „knjiga čudežev“ ne vjema z Rigaldijem, držati poslednjega. Za primer vzemimo povest o ribji pridigi sv. Antona. Po „knjigi čudežev“ in „Cvetjiću sv. Frančiška“ (40. poglavje; glej „Cvetje“ I. letnik, stran 261 in dalje) pripovedujejo tudi vsi novejši popisovavci življenja sv. Antona (glej „Cvetje“ XVI. tečaj, str. 175), da je svetnik na morskem bregu pri mestu Rimini pridigal ribam; Rigaldi pa piše, da je bilo to pri reki blizu Padove. Kaker je znano, teče mimo Padove reka Brenta. Rigaldi pripoveduje dogodek tako:

„Če so kedaj njegovo pridigovanje zaničevali ljudje, ki imajo pamet, je Bog po nespametnih živalih sè znamenji in čudeži pokazal, kako se ima spoštovati. Ko so namreč nekedaj zaničevali njegovo pridigovanje neki krivoverci blizu Padove in tudi zasmehovali, je šel k reki, ki je bila malo oddaljena od tam, ter je krivovercem rekel, da so slišali vsi ljudje, ki so bili v pričo: „Ker ste se nevredne izkazali besede božje, vidite, se obrnem pa do rib, da bo očitniše osramočena vaša nevera“. — In začel je v gorečnosti duha pridigati ribam in naštevati darove, ki jim jih je Bog podelil, kako jih je vstvaril, kako jim je dal čisto vodo in kako jih je v veliko prostost postavil in kako jih hrani brez njih truda. Na te besede so se začele ribe zbirati in bližati se mu in del svojega telesa vzdigovati nad vodo in pazljivo gledati vvanj in tudi usta odpirati, in dokler se je ljubilo svetniku nagovarjati jih, so ga poslušale jako pazljivo, kaker bi imele pamet, in niso odplavale, dokler niso blagoslova prejele od njega. Ta namreč, ki je naredil, da so na pridigovanje

presvetega očeta Frančiška pazile ptice, je naredil tudi, da so se na pridigovanje sinu njegovega Antona ribe zbrale in ga pazljivo poslušale“.



Tretji red sv. Frančiška je svet red.

Sv. Frančišek Serafinski je vstanovil tretji red za moške in ženske, ki bi se radi zveličali mej svetom, ker ne morejo ali pa ne smejo stopiti v prvi ali v drugi red. V vodilu tretjega reda jim kaže pot, po kateri naj hodijo, daje jim nauke, kako naj živijo in naznanja pripomočke, ketere naj rabijo, da bodo mogli vbežati nevarnostim, ki so mej svetom. Praznik yseh svetnikov treh redov sv. Frančiška, ki ga obhajamo 29. listopada, nam pravi, da so resnični ti nauki in pripomočki. Ta dan nam kaže sv. cerkev veliko svetnikov in svetnic, ki so prišli do svojega cilja, večnega zveličanja. Mej njimi jih je mnogo tudi iz tretjega reda vsakega stanu. Tu hočemo našteti svetnike, zveličane in neketere častiljive božje služabnike samo iz tretjega reda in sicer po stoletjih, da boš laglje videl, da so živele svete in res pobožne osebe v tretjem redu vedno do današnjega dne.

Od leta 1221 do konca 1300 so živeli in
vmerli v tretjem redu:

Sv. Elizabeta Ogerska, *) patrona tretjerednic, je vmerla v 24. letu svoje starosti 19. listopada 1231.

Blaženi Lukezij ali Lucij, prvi tretjerednik, vmerl 28. aprilja 1241.

Blažena Viridijana, devica, 60 let stara, je vmerla 13. svečana 1242.

Bl. Valjter, treviški škof, vmerl 1242.

Bl. Gerard iz Vilamagne, vmerl v majniku, okoli 40 let star, leta 1242.

Blažena Humilijana Čerki, vdova 27 let stara, vmerla 19. majnika 1246.

Sv. Ferdinand, španski kralj, je vmerl 52 let star 30. majnika 1252.

*) Debelo tiskani svetniki in blaženi se nahajajo v rimsko-frančiškanskem brevirju.

Sv. Roza Viterbska, devica, vmerla v 18. letu svoje starosti leta 1252.

Bl. Juta, vdova, vmerla 1264 v Kuemu, na Pruskem, kjer jo častijo.

Sv. Ludovik, francoski kralj, patron tretjerednikov, je vmerl 55 let star 25. avgusta 1270.

Bl. Nevolon, iz Faence, črevljar, vmerl 80 let star 27. julija leta 1280.

Bl. Torelj da Poppi, vmerl leta 1282.

Bl. Peter Sijenski, glavnika, je vmerl 4. grudna 1289.

Bl. Davancato, župnik, 95 let star, je vmerl 17. avgusta 1295.

Sv. Marjeta Kortonska, vmerla 22. svečana 1297.

Bl. Jernej iz Sv. Žeminijana, mašnik, 72 let star, vmerl 12. grudna leta 1300.

Od leta 1301 do konca leta 1400 so vmerli v
tretjem redu :

Sv. Ivo, mašnik, je vmerl v 50. letu svoje starosti 19. majnika 1303.

Bl. Joana iz Signe, devica, je vmerla v 63. letu 9. listopada 1307.

Sv. Klara iz Montefalka, je vmerla 18. avgusta 1308.

Bl. Angela Folinjska, vdova, vmerla 4. prosinca l. 1309.

Bl. Kristina Makaboi, devica, je vmerla v Sv. Križu v Toskani leta 1310.

Častitljiva Paskvalina, tovarišica bl. Angele Folinjske, je vmerla v Folinju leta 1313.

Bl. Rajmund Lulj, marternik, je vmerl v svojem 79. letu 30. listopada leta 1315.

Sv. Eleazar Sobranski, mož blažene Deljfine, je vmerl v 40. letu svoje starosti 27. kimavca leta 1325.

Sv. Rok je vmerl 16. avgusta leta 1327.

Sv. Elizabeta Portugaljska, vdova, 65 let stara, je vmerla 4. julija leta 1336.

Bl. Ceko (Frančišek) iz Pésara je vmerl leta 1350; njegov spomin se obhaja 5. avgusta.

Sv. Konrad iz Pjačence, je vmerl 61 let star, svečana 1351.

Bl. Mihelina iz Pésara, vdova, 53 let stara, je vmerla 19. junija 1356.

Bl. Deljina, devica, žena sv. Eleazarja, 74 let stara, je vmerla 27. listopada 1358.

Bl. Janez od sv. Marije se časti v Banji na Toskanskem; vmerl je leta 1360.

Bl. Frančiška, devica, se časti v Gubiju v Umbriji; vmerla je leta 1360.

Bl. Peter iz Gvaljda, vmerl leta 1367.

Bl. Hugolin Magalotti je vmerl 22. grudna 1373.

Bl. Tomažek Folinjski je vmerl 15. kimovca 1376.

Bl. Anton iz Ogerskega je vmerl v Folinju leta 1398.

Bl. Janez, patron v Masačiju, je vmerl leta 1399.

Bl. Lucija Salernska, devica, je vmerla 26. kimovca 1400.

Od leta 1401 do konca 1500 so vmerli v
tretjem redu:

Bl. Jakob Oldi, mašnik, je vmerl leta 1404; častijo ga v mestu Lodi na Laškem.

Bl. Viljem je vmerl v Šikli, 95 let star, 4. aprilja 1404.

Bl. Joana Marija (da Maille), vdova, je vmerla v 82. letu 29. aprilja 1414.

Bl. Kenrik, danjski kralj, vmerl leta 1418.

Bl. Elizabeta „dobra“, devica, je vmerla v 34. letu 25. listopada 1420.

Bl. Robert Galeoti iz mesta Rimini, kjer ga tudi častijo, je vmerl 1432.

Bl. Janez Paciški, 80 let star, je vmerl 12. listopada 1433.

Bl. Lidvina, devica (iz Sheidama v Holandiji), je vmerla po 12letni hudi bolezni leta 1433.

Bl. Angelina Maršijanska, vdova, je vstanovila samostanski tretji red sè slovesnimi obljubami, vmerla v 61. letu 14. julija 1435.

Sv. Frančiška Rimska, vdova, 56 let stara, je vmerla leta 1440.

Bl. Vitalj iz Bastije, je vmerl leta 1491.

Bl. Elizabeta Amerina, devica, je vmerla v 23. letu svoje starosti 4. svečana leta 1468. V Palermu jo častijo z dovoljenjem papeža Klemen VIII.

Od leta 1501 do 1600 so vmerli v tretjem redu:

Bl. Timotej iz Montekija, je vmerl 60 let star 27. avgusta 1504.

Bl. Joana Valoaška, devica tretjega reda, je vstanovila red sester Marijinega oznanjenja; vmerla je v 4. svečana 1505., 41 let stara.

Bl. Pavla Gámbara Kosta, vdova, je vmerla leta 1505.

Bl. Jeremija Lambertonghi je vmerla leta 1513.

Bl. Ludovika Albertoni, vdova, je vmerla 59 let stara 31. prosinca leta 1533.

Častitljiva sestra **Joana od Križa**, devica, 63 let stara, je vmerla 3. majnika leta 1534.

Sv. Angela Mérici, devica tretjega reda, je vstanovila uršulinski red, vmerla je 70 let stara 21. svečana 1540.

Sveti japonski marterniki. Leta 1597 petega svečana je vmerlo v Japonu 17 japonskih marternikov tretjega reda, ketere je papež Pij IX. 8. rožnega cveta 1862. mej svetnike prištel: Leon, Pavel, Mihael, Pavel, Tomaž, Frančišek, Gabrijel, Bonaventura, 15 letni Tomaž, Janez, Kozma, Anton 13 let star, Ludovik v 12 letu, Joahim, Matija, Peter in Frančišek.

Od leta 1601 do 1700 so vmerli v tretjem redu:

Bl. Hipolit Galantini, tkalec, je vstanovil bratovščino, ki je učila v kerščanskem nauku zanemarjene otroke, vmerl je leta 1620.

Častitljivi **Inocencij Kijuze**, je vmerl v 74. letu syoje starosti 30. grudna leta 1631.

Sv. Hijacinta Mariskóti, je vmerla v svojem 55. letu 30. prosinca 1640.

Blaženi japonski marterniki. Od leta 1617. do 1632, to je v 15 letih je na Japonskem vmerlo dve sto in pet kristijanov za sveto vero; mej njimi jih je 27 iz tretjega reda: Leon Sakuma, Alojzij Baba, Gaspar Voz, Frančišek Kuffioia, Tomaž Vã, Luka Chiemon, Janez Tomaki in njegovi 4 sinovi: Dominik (16 let star), Mihael, Tomaž, Pavel (7 let star); Ludovik Nifaci in njegova otroka Francek (5 let star) in Dominik (2 leti star); Matevž Alojzij Macuo, Tomaž Cugi, Alojzij Maki in njegov sin Janez; Mihael Jamada in njegov sin Lovrenc, Roman; Lucija Frejtes

(Fleites) 80 let stara vdova ; Marija Voz, vdova, in Alojzija, vdova. Te je prištel mej blažene papež Pij IX. leta 1867. *) V frančiškanskem redu se obhaja njih praznik 12. kimavca.

Od leta 1701 do 1800 so vmerli :

Častitljivi Frančišek od sv. Antona, vmerl 1764.

Častitljiva Lilija Marija od britke martre, iz Viterba, je vmerla 1773.

Zveličana Marija Krescencija Hoes iz Kavfbajrena, bavarka, devica, 62 let stara, je vmerla 9. aprila 1744. V nedeljo, 7. oktobra 1900, je bila zveličanim ali blaženim prišteta.

Sveta Marija Frančiška od 5 ran, devica, je vmerla 6. vinotoka 1798, v 76. letu svoje starosti.

Od 1801 do 1900 so vmerli :

Častitljiva sestra 3. reda Marija Križana, devica, je vmerla v svojem 44. letu 16. grudna 1826.

Častitljivi Janez Kerstnik Vianej arški župnik na Francoškem, je vmerl 4. avgusta 1859, star 74 let.

Božja služabnica Ana Lapini, sestra in vstanoviteljica sester 3. reda od petih ran sv. Frančiška, je vmerla 1860.

Božja služabnica Filomena Joana iz Ženove na Laškem, sestra svetovnega 3. reda, je vmerla 1865.

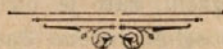
Božja služabnica Pavlina Nikolé, markeza, sestra svetovnega 3. reda, je vmerla 1868.

Zdaj šteje tretji red čez 1 milijon udov obojega spola po celem svetu, ki so lahko ponosni, da so mej njimi tudi sadanji sveti oče papež Leon XIII.

Tudi Slovencev in Slovenek je mnogo zapisanih v tretji red ; o da bi vsi tudi čast delali temu redu !

Sv. oče papež Leon XIII. veliko dobrega pričakujejo od udov tretjega reda. Živite tedaj tako, kaker želijo in učijo sveti oče !

P. A. F.



*) Iz Acta Ord. Min. II.

Življenje častitljivega Simona Filipovića,

Bošnjaka,

mašnika prvega reda sv. Frančiška.

XIV. POGLAVJE.

Čast. Filipovića pobožnost k terpljenju Kristusovemu.

Naš p. Simon je gojil veliko pobožnost k terpljenju Kristusu, ker je dobro vedel, kako je to potrebno k duhovnemu življenju. Duhovni učitelji in svetniki, posebno zadnjih vekov, nigdar ne morejo preveč priporočati te pobožnosti dušam po popolnosti hrepenečim.

Gdor premišljuje terpečega Kristusa, vidi v njem od ene strani božjo pravičnost, ter se spomni na vzrok tolikega terpljenja, namreč na greh, od druge strani spozna pa neizmerno božje vsmiljenje in neskončno ljubezen do človeka. In, oh, kaki občutki se v takem premišljevanju zbudijo vže pobožni duši, ki še ni dospela do popolnosti našega Filipovića.

Kaj naj si pa mislimo pri taki duši, kakeršna je bila njegova?

Keder je on premišljeval o terpljenju Kristusovem, in to se je vsaki dan godilo, se je njegovo serce topilo v občutkih ljubezni, žalosti, hvaležnosti, obžalovanja svojih grehov, akoravno nas zagotavlja oseba popolnoma zanesljiva (najberž njegov povednik — pisatelj tega ne omenja, mislim pa da vganem), da ni on nigdar smertno grešil.

Torej terpljenje Kristusovo je bilo našemu Filipoviću izverstno sredstvo popolnosti, zato je on brezpogojno vsaki dan molil sv. križev pot. Vsaki petek pa in tiste dneve, ki so posvečeni terpljenju Kristusovemu, je imel tako vtisnjen v serce spomin na martre odrešenikove, da se ni mogel joka zderžati, in ker je vedel, da so vsega tega krivi grehi, zato je on vedno napredoval v sovraštvu do njih, in se posebno rečene dneve strašno bičal, da bi tako nekoliko zadostil za tako bridko terpljenje.

Oh, kako mora biti sram nas grešnike, ki tolikokrat gledamo božjo martro, tako mlačno, kaker da ne bi bili tudi mi krivi, da

je Kristus toliko terpel! Da bi nas vender zgled svetnikov, in tudi našega čast. Filipoviča, spodbadal h ginjenosti in kakšenkrat k solzam, keder gledamo na križu našega terpečega Zveličarja!

XV. POGLAVJE.

Čast. Filipoviča pobožnost k presv. Rešnemu Telesu.

V spomin svojega terpljenja in smerti je postavil Kristus zakrament presv. rešnega telesa. Neizmerna njegova ljubezen do nas ga je silila nam pustiti samega sebe v hrano našim dušam, in zastavo večnega življenja.

Da je naš čast. Filipovič častil ta zakrament ljubezni, je razvidno iz njegovega življenja.

K daritvi svete maše se je dolgo in goreče pripravljaj, na altarju je pa bil angelj v človeški podobi, tako da gdor ga je gledal, je bil ginjen tacega pogleda. Po sv. maši se je dolgo časa vstavljal sè svojim nebeškim ženinom v premišljevanju visoke časti, ki ga je zadela, in vse svoje dušne moči je zbral, da bi se mu pristojno zahvalil.

Večkrat čez dan je hodil obiskat presveto rešno telo; tam se je duhovno obhajal in tudi večkrat zameknil. Neki grof Ksaveri Fedeli ga je enkrat videl zamaknjenega visoko v zraku pred Najsvetejšim.

Neketeri pravijo celo, da je ko merlič pri povzdigovanju pri pogrebni sv. maši oči odperl in je njegovo obličje postalo neizmerno lepo. (Pisatelj tega življenju pravi, da je še živ negdo, kateri je to videl; to življenje je bilo pisano leta 1870).

XVI. POGLAVJE.

Čast. Filipoviča pobožnost k Materi božji.

Vsak otrok ljubi svojo mater, srečna duša pa, ketera ljubi tisto občno mater, kateri nas je vmirajoči Zveličar na križu izročil O Marija, presladko ime! Da bi te zmirom bolj ljubili! In kako te ne bi ljubili, saj si ti naša mati, saj pri tebi ni nič, kar bi nas strašilo! Saj je pri tebi sama ljubezen! K tebi ni še nigdar objokan Evin otrok pribežal, da ga ne bi bila ti potolažila ali ga celo rešila nadloge!!

Kako goreče je naš Filipovič častil Mater božjo, ni lahko popisati.

Napisal si je besede sv. Anzeljma : „Večnega gorja ne bo čutil, za katerega bo Marija prosila.“ Imel je tudi zmirom pred sabo drugi listek, kjer je bilo to-le napisano : Zvečer in zjutraj poklekni pred podobo Matere božje, poljubi trikrat tla in moli eno češčenomarijo ter ji priporoči svoje oči, ušesa, roke in vse telo !

V bližnjem gozdiču je napravil kapelico, kamer je postavil lepo podobo Matere božje. Tjakaj je vsaki dan hodil popolnoma bos, pozdravljat nebeško Gospo. Po poti tje je molil litanije, nazaj pa rožnivenec.

Kako je to bilo vseh Mariji, je razvidno iz naslednega dogodka. Neki zimski večer, ko je sneg na vso moč padal, se je po navadi napotil z br. Antonom k tej kapelici. P. gvardijan, kateri ga je z drugimi videl, mu ni hotel tega zabraniti, je pa naročil, da naj se jima pripravi suha obleka, ker si je mislil, da se verneta mokra ko miš. No, kako so se vsi čudili, ko sta prišla v samostan popolnoma suha !

Večkrat je prosil in dobil dovoljenje iti na božjo pot v Loret, kjer je z nepopisljivo pobožnostjo častil svojo nebeško Mater.

Našli so pri njemu listek, kjer je bilo zapisano v latinskem jeziku, da je začel 13. avgusta leta 1800 moliti oficij — opravilo Matere božje. Pred njenim altarjem v samostanski cerkvi je on vsaki dan po cele ure molil. Vsako soboto in na predpraznike Marijine, je pomnožil molitve, bičal se in ostro postil.

Njegova pobožnost do Marije je bila tako izredna, da se ga mora prištevati v versto največih njenih častivcev. Bil je pa tudi poseben ljubljenelec Marije, ketera ga je obsipala se vsakoverstnimi milostmi.

P. H. R.



Učenci učijo učenjaka.

Ne vem, kje se je zgodilo, kar pripoveduje amerikanski „Sv. Frančiška posel“ o nekih učencih in nekem učenjaku, morda v Ameriki, morda v Evropi, morda tu in tam vže več ko enkrat, če ne prav tako, pa podobno.

Nekak popoten učenjak je baje nekega dne nekaj dečkov došel na neki cesti. Knjižice in pisni zvezki, ki so jih imeli v

rokah ali v kovčéžkih na herbtu, so kazali, da so učenci, ki gredo nemára ki v šolo. In ponašali so se tudi kaker dobri učenci, pametno so hodili, spodobno se odkrili in lepo pozdravili neznanega gospoda, ko je prišel za njimi sê smotko v ustih, kaker je že navada taki gospodi, in pa z marisikako zmotko v glavi. Gospodu se je bila namreč v slabem vremenu in nevihtah življenja skoraj do tal porušila prava vera in na nje mestu mu je napolnjevala glavo nekaka malo prida učenost. kaker navadno na starih razvalinah koprive rastejo in ternje in razna strupena zelišča.

„Ali v šolo, učenjaki mladi?“ ogovori gospod učence po pozdravu.

„Da, gospod!“ odgovore vljudno dečki.

„Kaj se pa učite imenitnega v vaši šoli?“

„Brati, pisati, računiti, pa kerščanski nauk.“

„Lepo, lepo! Pa kerščanski nauk! Kedo vas ga uči?“

„Tudi gospod učitelj.“

„Kako je to? Zakaj nimate kateheta za tisti nauk!“

„Gospod župnik so stari in bolni na nogah, da ne morejo hoditi tako daleč, ker je naša šola poldrugo uro od cerkve. Pa imajo tudi vse zaupanje na gospoda učitelja, ki jih imajo jako radi, in vejo, da nas prav uče.“

„Jaz pa mislim, da vas vaš učitelj nič prav ne uči; meni se celo zdi, da še šteti ne zna vaš učitelj.“

„Oj, gospod, znajo, znajo, pa še kako!“

„Kako neki? Ali ne uči, da so Bog oče, Bog sin in Bog sveti duh en sam Bog?“

„Seveda učijo tako; saj je tako prav!“

„Vidite, ki ne znate šteti ne vi ne vaš učitelj. Oče, sin in sveti duh, to so trije, meni verjemite!“

„Pa ne trije bogovi, temuč tri božje osebe.“

„Kako da ne bogovi? Perva oseba je Bog, druga oseba je tudi Bog, to sta dva Boga, in tretja oseba je spet Bog, to so torej trije bogovi. Tako se prav šteje, pa nič drugači.“

„Ne, ni prav tako, gospod!“

„Kedo pravi, da ni prav?“

„O, mi!“

„Vi pravite, ker ste neumni. Pa kedo more spričati?“

„Mi! prav lahko, gospod!“

„Kuéma kosmata! jako radoveden sem.“

„Poslušajte, gospod! Pri nas raste na šolskem vertu v sredini hrast, ki ima tri verhe, vse tri enako velike in čisto podobne eden drugemu. Gospod učitelj so nam jih pokazali in zraven so nam povedali tako: Vidite ta hrast, ki ima tri verhe; prvi verh je hrast, kaj ne, drugi verh je tudi hrast, kaj ne da, in tretji verh je spet hrast, kaj pa ko je! In vender niso trije hrasti, ampak en sam hrast. Tako so tudi tri božje osebe. Perva je Bog, druga je Bog, tretja je tudi Bog, pa vender niso trije bogovi, ampak en sam Bog.“

„Oho, to je pa sleparska učenost“, pravi učenjak v zadregi, „saj verh še ni cel hrast!“

„Je pa cel verh hrast,“ odgovore dečki in veseli zmage se zasmejejo.

„Če pa kedo pride in dva verha odseka, kaj bo pa potlej?“

„Hrast bo ostal še zmirom hrast, tudi ko bo imel en sam verh; in Bog je in ostane eden v treh osebah, ker božje osebe ne more nobene odsekati nihče.“

Gospoda že kar jezi modro govorjenje učencev.

„Žabe napihnjene!“ pravi s prisiljenim nasmehljajem, „ali mislite, da umete sveto Trojico, ki terdijo duhovni, da je še sveti Avguštin ni?“

„Ne, gospod!“ odgovore dečki, „mi ne mislimo, da jo umemo. Tisti hrast so nam gospod učitelj pokazali le za primero; pa mi bi verovali na sveto Trojico tudi brez take primere, če prav je ne moremo umeti; mi verujemo zato, ker je to skrivnost svete vere, ki jo je Bog razodel.“

„Skrivnost? Veste, kaj je skrivnost? Kjer so njih nauki pameti nasproti, pravijo duhovni, da je skrivnost, ker si drugači ne vedo pomagati.“

„Gospod učitelj pa nas uče,“ pravijo učenci, „da skrivnosti svete vere niso pameti nasproti, ker so jih verovali najpametniši možje, ki so bili na sveti od Kristusa do našega časa. In pravijo tudi, da niso samo v veri skrivnosti ampak tudi v prirodi. Mnogo prirodnih skrivnosti, pravijo, da ne znajo razlagati celo največi prirodoslovci.“

„O vedeži, vi in vaš učitelj! Vi pa veste, vi, kaj ne znajo razlagati prirodoslovci!“

„Gospod učitelj so nam povedali več primerov, n. pr. iz želoda zraste hrast, pa kako je to mogoče, ne ve nobeden učenjak.“

„Iz želoda zraste hrast, zato ker je želod hrastovo seme.“

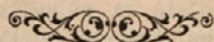
„To je res ; pa prav to je skrivnost, kako iz semena kaj zraste -- iz knofa pa nič.“

Poslednje besede je dodal najnagajiviši ; ostali so se nekoliko poredno nasmejali. Gospoda je speklo ; vender je skušal zatajiti jezico, ki ga je spreletela.

„Po natornem zakonu“ je dejal nekako zamišljeno, „zraste iz semena rastlina ; kaj vam tega ni povedal vaš učitelj ?“

„Gospod učitelj so nam to povedali“ odgovorijo dečki ; „pa zaterdili so nam tudi, da z besedo „natorni zakon“ skrivnost ni odpravljena, ampak priznana, ker so vsi natorni zakoni skrivnosti, ki jih najučenejši prirodoslovci ne vedo kako razlagati.“ —

Neverni učenjak je bil vesel, da so mej tem prišli do šolskega poslopja in se je tako znebil nadležnih branivcev vere, ki jim sè svojo plitvo učenostjo ni mogel do živega. Ali so ga pa kaj spametovali nauki, ki jih je od njih slišal, ni povedano.



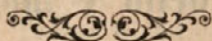
Priporočilo v molitev.

Ne moremo si kaj, da ne bi v pobožno molitev pred vsemi drugimi priporočili vsem našim bravcem po slavnem imenu in mnogih lepih spisih davno znanega gospoda kanonika ljubljanskega dr. Frančiška Lampeta, ki je zapustil ta svet 24. kimavca t. l. v svoji najkrepkejši moški dobi, kaker se pač po pravici misli, ko žrtev nevpehavne, premnogostranske delavnosti, ki je čez mero napenjala dušne moči in šibkemu telesu ni puščala potrebnega počitka. Zdaj počiva blagi mož za vselej ! Bog mu poplačaj premnogi trud, poverni gorečo ljubezen, ki ga je gnala v prezgodnjo smert za mili slovenski rod ! —

Dalje se priporočajo v pobožno molitev rajni udje tretjega reda skupščine goriške : Frančiška (Elizabeta) Stanič iz Gorice, Marija (Frančiška) Blažič iz Opatjegasela ; kobaribske : Ana (Marija) Berginec ; černiške : Marija (Doroteja) Škarabot in Katarina (Eliza) Mrvič, obe iz Ozeljana ; mariborske, iz Maribora : Marija Golob in Julijana Šaleker, od Sv. Jurija v Slov. gor. : Marija Flucher, iz Ribnice (štajerske) : Lenart Rižnik, Marija Radih, Ana Izdole († v Egiptu), Marija Jakob, iz Hoč : Martin Petek, od Sv. Lenarta na Pohorju : Terezija Kerstnik, iz Selnice : Marija Zvoršnik, od Sv. Lovrenca v Puščavi : Miha Mahor, iz Puščave : Marija Potočnik, Uršula Hauptmann, Terezija Štefan, Ana Gonjak, Julijana Witzmann, Ana Goznik, iz Lučan : Anton Ledinek, iz Maribora : Uršula Nudl, iz Slivnice : Elizabeta Leskovar in Terezija Perničnik, od Sv. Martina : Marija Lender,

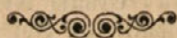
iz Konjic: Jozefa Kuster, od Sv. Benedikta v Slov. gor.: Franc Černko, iz Maribora: Marija Vózel, Roza Kodrič, gospa Leopoldina Hudovernik, Neža Hajdan, iz Kaple: Marija Seršen, iz Slivnice: Apolonija Šunko in Neža Meglič, iz Wildona: Julijana Steinwender, iz Lembaha: Marija Viher, Uršula Krojs, Jozefa Potočnik, iz Središča: Jera Lukman in Ana Marčec, iz Skomer: Lucija Hodnik, od Sv. Lenarta pri Veliki nedelji: Franc Muršič, iz Cirkovic: Marija Žumer, od Sv. Lovrenca na Dravskem polju: Jera Kozoderec, Neža Draškovič, Marija Koderman, od Sv. Vida pri Ptuj: Marija Turk, iz Majšberga: Marija Weisskopf, iz Ruš: Marija Jager, čast. šolski sestre v Mariboru Marija Klementina Rakovec † 20. jul., Marija Monika Hočevnar † 19. sept. t. l.

Naposled se priporočajo: Fr. Z. v Štr. na Ogerskem za ozdravljenje oči; M. V. tretjerednica priporoča sebe moža in otroke za sveto ponižnost in stanovitnost v dobrem; J. Ž. za razsvitljenje pri izvolitvi stanu; mati za ozdravljenje hčere; J. M. B. za odpuščenje grehov, ponižnost in poterpežljivost v bolezni, priporoča tudi svoje dobrotnike in dobrotnice zlasti svojega duhovnega očeta, svojega telesnega očeta za poboljšanje, svojega brata, da bi ga Bog obvaroval vsega hudega, neko svojo prijateljico za neko posebno milost, neko pobožno osebo, da bi ostala do konca stanovitna.



Zahvala za vslišano molitev.

J. Z. se zahvaljuje presvetemu sercu Jezusovemu, Mariji Devici Karmeljski, sv. Jožefu, sv. Frančišku Serafinskemu, sv. Antonu Padovanskemu, sv. Frančišku Solanu za milosti in dobrote, ketere je po njih prejel v mnogih dušnih in telesnih nevarnostih, in za srečno povernitev s ptujega v domači kraj; neka oseba Materi Božji, sv. Jožefu, sv. očetu Frančišku, sv. Antonu Padovanskemu in sv. Ani za ljubo zdravje; J. iz Reke Bogu in sv. Antonu, da ji je roka ozdravela in more spet delati; neka bravka „Cvetja“, ki je opravljala pobožnost devet torkov na čast sv. Antonu Padovanskemu, da bi se župljani zedinili glede plače (kongrue) in dobili od škofije duhovnika, ker so bili brez njega že poldrugo leto, da je bila njena molitev vslišana in njena želja izpolnjena; K. A. v Dobropoljah, da mu je prešlo hudo terganje po nogi, ko se je priporočil Materi Božji Lurški in sv. Antonu Padovanskemu z obljubo, da objavi v „Cvetju“, ako mu Bog poverne zdravje.



rečeno „smentertja“ in prav bi bilo, ke bi se bilo pristavilo zra-
ven tudi „poslednja leta“; s tem bi bila opazka nekako bolj
nepristranska in kaj več bi za zdaj ne tirjali od šolske knjige,
ki je namenjena menda zlasti spodnjim razredom srednjih šol.
Profesorjem bi ostala dolžnost, da o priliki ustno dostavijo, ke-
tera je prava slovenska „in slovanska“ izreka, ter da se seveda
sè vso odločnostjo vpro „novi struji“, ki nam jo hoče ponemčiti*).

Da bi bila navedena opomba popolnoma nepristranska, pa
mej zgledi ne bi smela stati beseda „poslušalec“. Priprosto
izpustivši to besedo se namreč pisatelj še ne bil postavil na
Levčevo stran; tako pa kaže naravnost (kaker se vidi tudi na
str. 127.), da stoji na strani njegovih nasprotnikov. In vender za
jezikoslovca pač ni več „sub judice lis“, ali je Levčev nauk pravi
ali ne. Mojega dokaza do zdaj ni še nihče overgel in smelo re-
čem, da ga tudi nadalje nihče ne bo, ker je zidan na skalo, zgo-
dovino jezika, ne na pesek domišljavega etimologiziranja. S tem pa
ne pravim, da je dokaz le moj. Že leta 1878 piše Valjavec, na
kar me je opozoril gospod župnik lipoglavski Frančišek Marešič,
v „Prinosu k naglasu“ 2. na str. 147.

Noviji pisci slovenski počeli su ove rječi izvoditi od part. praet. act.
čim se doista približuju hrvaštini a opako nije, nu ja velim da je izvagjanje od

*) Vem, da so mej sedanjimi profesorji mnogi, ki ne čutijo te dolžnosti,
ampak nasprotno. Vem tudi, da marisketerega mej njimi ne spreoberne ves
moj trud. Vender upam, da so tudi mej sedanjimi nasprotniki vsaj neketeri,
ki jim gre za resnico in pravico, in ti. upam, da se bodo sami prej ali potlej
prepričali, kje je resnica in pravica. Celo nad dr. Ilesičem še nisem obupal,
dasi se s toliko gorečnostjo trudi za meni nasprotno stran. Jako je namreč
hvale vredno, da študira in tudi meni priporoča Slomškove spise. Naj mi
verjame, da jaz Slomška cenim ne menj kaker on in sem ga z jako ve-
likim veseljem bral, koliker toliko, že pred več ko 45 leti. Tudi pozneje sem
bral od njega zdaj to, zdaj ono, in na vse zadnje priporočila gospoda dok-
torja tudi nisem odklonil. Izposodil sem si njegove poslednje Drobtnice, z
veselim upanjem, da se zediniva z g. doktorjem v tem, kar o našem vprašanju
uči on — Slo m š e k ! -- kedo naj bi se tudi vpiral takemu možu? Prosim
torej dr. Ilesiča, naj vzame v roke Drobtnice leta 1862 ter odpre str. 7. in
bere odstavek, ki ima spred število 5. Če pa knjige nima berž pri roki, naj
bere tisti odstavek tukaj; tak le je:

„Tihniki nj, lj, z, s, ž, š, šč, se imajo tenko ločiti; g v h ne prevračati,
posebno pa l v sredi ne kakti v ali pred soglasnikom kakti l izrekovati;
skoncoma glagolov pa al-av — il-iu; al-ov; el-ev po naše glasimo. Dolensko:
lao -a, Marburško: delav (delal) nam ne bodi domače“.

Kaj hoče reči Sl. z besedami: „l v sredi ne kakti v“? — Očitno da:
„pila kobila“ ne kakti „pija kobiva“. — Kaj z besedami „ali pred soglasnikom
kakti l“? — Očitno da: l je pred soglasnikom izrekovati kakti v, torej „volna“
kakti „vovna“, „tkalca“ kakti „tkavca“. To paterjujejo naslednje besede o parti-
cipijih, ki pomenijo: „po naše“ ima -a-l, -il, -ol, -el tak glas kaker -a-v,
-i-v, -o-v, -e-v. „Dolensko“, t. j. dolenje štajersko, „delao“, „delaa“ nam v
očitnih govorih ne bodi navadno, temuč „delav“. Kako so umeti besede
„Marburško: delav (delal)“, pa bo morda lažje dr. Ilesič meni ko jaz njemu
pojasnil; meni marburško narečje ni znano in torej ne vem, kaj je Sl. v
tamkajšni izreki besede „delal“ čutil napačnega. Ne glede na to je iz celoga
odstavka zadosti očitno, da je Slomšek ves na naši strani, na strani domače
slovenske izreke, kjer je torej — ljuba „Zgodnja Danica“! — že zato pravo
mesto vsi slovenski duhovščini, kamer pa bodi prijazno povabljen tudi dr.
Ilesič, ki more ko profesor učiteljskega izobraževališča jako mnogo pripomoči,
da se vsi zopet zedinimo v tem, kar je po sodbi prvega slovenskega fonetika
za nas edino pravo, v izreki Vodnikov in Prešernovi, Janežičevi in Slomš-
kovi, izreki, ki do zdaj nikaker ni zgubila „posestnega stanja“, in upamo
terdno, da ga tudi na dalje ne bo.

Infinitivne osnove bolje, jer tako dolazi i u ugrskoj slovenštini i u kajkavskih pisaca, koji bi gotovo pisali alec, da se alec izgovara; ali u njih je to zadnje veoma riedko n. pr. petr. 126: pisálec.“

Te besede Valjayčeve so seveda našim peresnim možem malo prišle pred oči in niso mogle imeti vpliva. Sicer pa je njegova misel tudi nekoliko nenatančno izražena ali je celo sama ne čisto opravičena in vsled tega njegova sodba prepopustljiva. Besede kaker „poslušalec“ itd. so identične z besedami „poslušavec“; poslednje pa so stare besede, torej tudi perve ne še le po novejših piscih od nekdaj izvedene. Novejši pisci so starim besedam, ki so bile v jeziku davno pred njimi, le končnico -avec spremenili v -alec po hervaškem zgledu.

Pa tudi v hervaščini končnica -alac, -ilac za nomina agentis ni prvotna, temuč iz -avac, -ivac po napačni analogiji nastala. Prvotno je -lacle v takih besedah, ki pomenijo človeka, ki je kaj storil ali kaj prestal, in pa v priimkih ali psovkah: „ubilac“, kedor je koga ubil, *uccisore*, „čutoroispilac“, kedor je čutaro izpil, „pogorelac“, kedor je pogorel, „prelac“, kedor je kedaj prel, torej ko priimek ali psovka: *effeminatus*; naposled pri imenih izpeljanih iz samostavnikov srednjega spola na -lo (iz -dlo): „tkalac“.

„Nomina agentis“ pa so izpeljana iz pridevnikov na -v[ъ], ki so imeli pomen participijev sedanjega časa, ali pa morebiti naravnost iz verbaljnega debla na -a, ki mu je pred končnico -ъць ko mašilo zeya pristopil v. Stariši spominiki hervaški poznajo le „vladavac“; „vladalac“ se nahaja še le v novejšem času; poslednje je torej iz prvega po analogiji besed kaker „tkalac“, „pogorelac“. Jako verjetno je, da se je ravno beseda „vladavac“ prva tako spremenila in sicer naprej na vshodu hervaško-serbskega jezičnega obsega; Miklošič navaja namreč že za staro slovenščino poleg владавъць tudi владальць, prvo iz glagoliških spominikov hervaške, drugo iz cirilških serbske recenzije. Ko je bil tako enkrat v tej besedi l izpodrinil prvotni v, potem se je ta sprememba ščasoma razširila na vsa „nomina agentis“, v se je ohranil le tam, kjer je bila beseda vsled kake omejitve v pomenu že odervenela v prvotni obliki na -vac: „skakavac“ *locusta*, „skakalac“ *saltatore*. Da to prvotno niste dve različni besedi, priča bolgarščina, ki rabi za *locusta*: „skakalec“. „Skakavac“ pomeni torej prvotno to, kar „skakalac“, prav kaker je „sloboda“ to, kar „svoboda“; kaker v tej besedi l etimologično ni opravičen, tako tudi v oni ne. Tisti naši „noviji pisci“, ki pišejo „skakalec“, „poslušalec“, delajo torej tisto napako, ki jo je delala pred leti „Soča“, ko je pisala: „bilši, prebilši, izdalši, prodalši, prebralši“ za: „bivši“ itd. Hervatom na ljubo pisati -alec nam. -avec pa je prav tako smešno in neumno, kaker ke bi Hervatje nam na ljubo (kar jim seveda niti v sanjah ne pade v glavo) svoj „siečanj“ zaverгли in sprejeli svečan (ali „sviečanj“), ki ga mi naslanjamo na „svečnico“, ker smo pozabili, da je iz korena sêk (sekati), in torej prav „sečán“, kaker pišejo stari. — „Poslušavec“ torej ni le „bolje“, kaker piše Valjavec, temuč edino pravo; „poslušalec“ pa „opak o“.

(Dalje prih.)